

Norsk psykologforening,
Fagetisk råd
Postboks 419 Sentrum
N-0103 OSLO

Innklaget

Klager

FER sak: 19/16K

Dato: 12.06.17

VEDR.: FAGETISK KLAGESAK 19/16K

Fagetisk råd i Norsk psykologforening (FER) mottok klagen 14.06.16 og sluttbehandlet klagen i sitt møte 10.06.17.

Saken ble behandlet av rådets faste medlemmer:

Svanhild Mellingen, Gry Lill Hamre, Roar Solholm, Maria L. Norheim, Rolf Eriksen, Jon Børre Rekstad, Lisa Stokkeland, Jørgen Flor, Vigdis Slotterøy.

Vedtak: *5.1.1.3 Brudd på de fagetiske prinsippene er godtgjort. Innklaget psykolog gis kollegial veiledning.*

Begrunnelsen for FERs vedtak er beskrevet nedenfor.

Saksgang

- 14.06.16 FER mottok brev fra klager med klage på Psykologforeningens medlem PP.
- 27.10.16 FER mottok brev fra psykologen der hun etterlyste status i saken

- 10.11.16 Brev til klager der FER ba om ytterligere opplysninger og dokumentasjon

- 01.12.17 Brev til partene om at saken ble lukket pga. manglende svar på forespørsel fra FER

- 13.02.17 Brev fra klager med dokumentasjon og krav om at saken ble gjenåpnet

- 27.03.17 FER vurderte henvendelsen i møte og vedtok å utrede saken som en fagetisk klagesak.
- 28.03.16 Innklaget psykolog ble tilskrevet med anmodning om innen fire uker å redegjøre for klagen under henvisning til spesiell punkter i «Ethiske prinsipper for nordiske psykologer» (EPNP).

08.05.16 FER sendte purring på redegjørelse til innklaget psykolog
10.06.17 FER sluttbehandlet saken.

Oppsummering av tilsendt dokumentasjon

i) Klagers brev til FER

I sitt første brev til FER viser klager til psykologens opptreden som sakkyndig i en foreldretvist om samvær, spesielt psykologens opptreden i en barnesamtale som ble gjennomført. Klager er mor til barnet.

Foreldrene (partene i tvistesaken) giftet seg og fikk barn på midten av 2000 tallet. Partene bodde da utenfor Norge. Kort tid etter fødselen flyttet mor og barn i en periode til Norge. Da de returnerte var fellesboligen leid ut, og klager hadde ikke noe sted å bo med barnet. Hun ble også fratatt passet i påvente av en rettslig avgjørelse i foreldretvisten. Etter en sakkyndig utredning og rettsak ble foreldrene formelt skilt, og klager ble, ifølge henne selv, tilkjent omsorgen alene. Foreldreansvaret skulle imidlertid være felles. Mor og barn flyttet tilbake til Norge, og i tråd med rettsdokumentene har hun jevnlig sendt bilder og opplysninger om barnet til far. Ifølge klager, har han imidlertid aldri ytret noe ønske om å få møte barnet eller tatt noe initiativ til annen form for kontakt.

Foreldretvisten og det at foreldrene er bosatt i to ulike land, har medført en del praktiske problemer (f.eks. pass, bankkonto). I 2015 tok klager derfor initiativ til at hun skulle ha foreldreansvaret alene. Ifølge klager var far positiv til dette, men krevde i gjengjeld at han ble tilkjent samvær med barnet. På bakgrunn av dette ble det igangsatt ny rettsak.

Klager opplyser at hun, via dommerfullmektig i saken, ble informert om at psykologen hadde møtt barnefar til samtale da psykologen var i fars hjemland i et annet ærend. Klager fikk også beskjed om at psykologen skulle møte barnet sammen med dommeren før et eventuelt samvær. Klager protesterte på dette i og med at hun ikke hadde hatt noen tilsvarende foreldresamtale, samt at hun heller ikke fant det forsvarlig at en totalt fremmed person skulle møte barnet til samtale om dette temaet. Det ble deretter gjennomført en samtale mellom psykologen og klager. I samtalen ble klager informert om at far hadde skrevet et brev som barnet kunne få lese «en gang». Klager ga i samtalen uttrykk for at hun var positiv til kontakt mellom far og barn på sikt. Dette kom, ifølge klager imidlertid, ikke frem i den skriftlige rapporten psykologen leverte til retten.

I april 2016 ble det gjennomført en barnesamtale på kontoret til dommerfullmektig. Tilstede var barnet, klager, dommerfullmektig og den sakkyndige. Til å begynne med forløp samtalen, ifølge klager «som vanlig», men etter en stund avslørte psykologen overfor barnet at hun har møtt barnefar. Hun videreformidlet at far har lyst til å møte sønnen og hun hadde med bilder av ham. Psykologen spurte også om gutten har lyst til å møte far. Han ga da uttrykk for ambivalens. Psykologen spurte videre om gutten noen gang har sett sin far og han fortalte at mor har vist ham et bilde av ham. Etter dette tilbød psykologen gutten å lese et brev fra faren samt å se på bilder av han. Etter å ha lest brevet endret gutten holdning, så at han var kjempeglad og gjerne vil møte far, dra på ferie til ham osv. På dette tidspunktet ble klager bedt om å forlate rommet og dommerfullmektig og psykologen snakket deretter alene med gutten i ca. et kvarter. I etterkant av denne samtalen ba klager om å få noen ord med dommerfullmektig og psykologen. Hun stilte spørsmål ved deres barnefaglige kompetanse og

fremgangsmåte og ga samtidig uttrykk for at hun opplevde samtalen som manipulerende. Det klager mente å uttrykke var at det var psykologen som var manipulerende, men det virket som om psykologen misforsto dette og trodde at klager anklaget far for å være manipulerende. Psykologen opplyste derfor at det var hun som hadde bedt far om å skrive et brev. Ifølge klager, innrømmet hun imidlertid at «timingene» på brevet muligens ikke var riktig. Denne delen av samtalen er også, ifølge klager, utelatt fra notatet.

Oppsummert mener klager at psykologen har gått ut over sitt mandat i saken og at hun har gått fra å ha en utredningsrolle til å ikle seg en behandlerrolle. Klager mener videre at psykologen har villedet barnet og ikke har tatt hensyn til prosessen mellom de voksne.

I brevet der klager ber om at klagen blir opprettholdt, opplyser hun at det etter dommeravhøret har vært samvær under tilsyn. Ifølge klager skal psykologen ikke ha klart å være nøytral under samværene, men fysisk forsøkt å lede barnet til far selv om han ikke ville dette selv.

I samtale med ny dommer og psykologen, ga gutten, ifølge klager, klart uttrykk for at han følte seg presset av psykologen. Som en konsekvens av denne samtalen ble det bestemt at saken skulle gå til hovedforhandling.

I begynnelsen av februar avlyste klager et samvær pga. at sønnen heller ville prioriterte et idrettsstevne og bursdagsfeiring hos en venn. Far hadde heller ikke klart å prioritere samvær med sønnen i desember. Avgjørelsen om å avlyse samværet ble formidlet via advokat. Psykologen fikk imidlertid ikke vite om dette og tok direkte kontakt med klager og ba om tid og sted for samvær. Klager opplevde det som at psykologen nærmest kommanderte henne til å få i stand samvær og hun beskriver dette som en rystende og skremmende opplevelse. Dette ga hun også uttrykk for i en e-post til psykologen.

Klager opplyser at psykologen ikke lenger skal være sakkyndig i saken. Psykologen ønsker imidlertid nå, ifølge klager, å involvere barneverntjenesten. Klager gir uttrykk for en opplevelse av at psykologen ensidig tar fars perspektiv og ikke ser hvordan dette går ut over barnet.

På bakgrunn av klageskrivet og den oversendte dokumentasjonen besluttet FER å åpne saken for kontradiksjon.

ii) Relevante punkter i «Etiske prinsipper for nordiske psykologer» (EPNP)

FER vurderte henvendelsen fra klager i møte 27.03.17 og vedtok å utrede saken som en fagetisk klagesak med henvisning til følgende punkter i EPNP:

II.1 Respekt for personens rettigheter og verdighet

Psykologen viser respekt for og arbeider for å fremme utviklingen av hvert menneskes rettigheter, verdighet og integritet. Han/hun respekterer individets rett til privatliv, konfidensialitet, selvbestemmelse og autonomi, i samsvar med psykologens øvrige profesjonelle forpliktelser og med loven.

Respekt

Psykologen viser respekt for individets grunnleggende rettigheter, verdighet og integritet, og tilstreber å unngå at hans/hennes kunnskap anvendes på en måte som krenker, utnytter eller undertrykker individer. Psykologen er oppmerksom på og respekterer den kunnskap, innsikt, erfaring og ekspertise som klienter, relevante tredje parter og allmennheten har og respekterer kollegers og andre yrkesgruppers særlige kompetanse, forpliktelser og ansvar.

Psykologen er oppmerksom på individuelle, rollemessige og kulturelle ulikheter basert på funksjonsnivå, kjønn, seksuell orientering, etnisk og nasjonal opprinnelse og tilhørighet, alder, religion, språk og sosioøkonomisk status, og på de begrensningene som ligger i egne kulturelle, klassemessige og kjønnsmessige forutsetninger.

Informert samtykke og valgfrihet

Psykologen gjør informert samtykke mulig gjennom å informere klienten om planlagte tiltak, og drøfter kontinuerlig sine handlinger og de sannsynlige følgene av disse, slik at klienten har et grunnlag for å velge om han/hun vil delta eller ikke.

Hvis en klient er mindreårig eller underlagt verge/formynder, innhentes informert samtykke under tilbørlig hensyntagen til de berørte personers selvstendighet.

Selvbestemmelse

Psykologen sørger for å ivareta maksimal autonomi og selvbestemmelse for klienten, inkludert retten til å gå inn i og til å avslutte den profesjonelle relasjonen. I arbeid med barn, personer underlagt lovhemlet tvang eller i pressede akutte situasjoner kan, under hensyntagen til gjeldende lovgivning, frivillighetsprinsippet fravikes, men en samarbeidsrelasjon tilstrebes også her.

Når det gjelder dette punktet, ba FER om at psykologen redegjorde for og reflekterte over klagers opplevelse av at det ble igangsatt et forsøk på å «løse» samværskonflikten som ikke var forankret hos henne eller sønnen. Rådet ba også psykologen om å redegjøre for klagers påstander om at psykologen, under samværene, fysisk skal ha ledet gutten til kontakt med far selv om han ikke ønsket dette. Videre ba FER psykologen generelt reflekterte over samarbeidet med klager samt forsøk på å håndtere de samarbeidsutfordringer som har vært.

II.2 Kompetanse

Psykologen bestreber seg på å utvikle og opprettholde høy faglig kompetanse i sitt arbeide. Psykologen tilstreber bevissthet om sine faglige og menneskelige sterke og svake sider, slik at han/hun realistisk kan vurdere med hvilken kompetanse han/hun kan påta seg oppgaver. Psykologen påtar seg kun de oppgaver, tilbyr kun de tjenester og bruker kun de metoder han/hun er kvalifisert til gjennom utdanning, trening og erfaring.

Etisk bevissthet

En forutsetning for en høy faglig kompetanse er at psykologen er oppmerksom på de fagetiske prinsippene, og integrerer etiske vurderinger i sin profesjonelle praksis.

Metodebegrensninger

Psykologen er oppmerksom på de begrensningene som ligger i metoder og framgangsmåter og de begrensningene som ut fra dette må legges på de konklusjonene som kan trekkes.

Psykologen viser spesiell varsomhet når han/hun anvender metoder, hjelpemidler og teknikker som ennå befinner seg på utprøvningsstadiet og som ikke tilfredsstillende vanlige metodekrav, eller som psykologen ennå ikke behersker fullt ut.

Begrensninger i rammebetingelsene

Psykologen er oppmerksom på hvordan samfunnsmessige og arbeidsmessige betingelser kan fremme eller hemme hensiktsmessig bruk av hans/hennes kompetanse og metoder.

Her ba FER psykologen om å redegjøre for måten den første dommersamtalen av barnet ble gjennomført på, spesielt den uanmeldte introduksjonen av billedmateriale og brev fra far.

II.3 Ansvar

Psykologen er oppmerksom på det profesjonelle og vitenskapelige ansvaret han/hun har overfor sine klienter og overfor den organisasjon og det samfunn som han/hun lever og arbeider i.

Psykologen unngår å gjøre skade og er ansvarlig for sine handlinger. Han/hun forsikrer seg så langt det er mulig om at hans/hennes tjenester ikke misbrukes.

Unngåelse av misbruk/skade

Psykologen tilstreber å unngå at psykologisk kunnskap eller praksis blir misbrukt, og tar ansvar for at skade som er uunngåelig og som kan forutses blir gjort så liten som mulig. Psykologen deltar ikke i aktivitet som sikter mot at man med fysiske eller psykiske tvangsmidler (indoktrinering, «hjernevask», tortur) - eller med trussel om slike tvangsmidler:

- *Tvinger noen til å gi opplysninger eller innrømmelser*
- *Presser noen til å avsløre, fornekte eller endre eget eller andres livssyn, politiske, religiøse eller etiske overbevisninger og forsøker aktivt å hindre at psykologisk kunnskap blir anvendt i slike aktiviteter.*

Håndtering av etiske dilemmaer

Psykologen erkjenner at fagetiske dilemmaer forekommer, og at det er psykologens ansvar å klargjøre slike dilemmaer og rådføre seg med kolleger og/eller den nasjonale foreningen og å informere relevante andre om de kravene som de etiske prinsippene stiller.

FER ba psykologen om å vurdere og reflektere over om måten det sakkyndige arbeidet var utført på, spesielt intervjuene med barnet og gjennomføringen av samværene. Rådet ba også psykologen om å vurdere om dette kan ha hatt negative konsekvenser for partene og barnet.

FER ba videre psykologen om å vurdere mors opplevelse av at hun har blitt truet i telefonsamtalen i forbindelse med det avlyste samværet i februar.

II. 4 Integritet

Psykologen søker å fremme integritet innen forskning, undervisning og anvendt psykologi. Dette innebærer at psykologen opptrer ærlig, upartisk og respektfullt overfor relevante involverte parter. Han/hun forsøker å synliggjøre og klargjøre sin egen rolle i de ulike sammenhengene der han/hun arbeider.

Redelighet og tydelighet

Psykologen gir adekvate opplysninger om sine kvalifikasjoner, utdanning, erfaring, kompetanse og faglige tilknytning, og benytter bare de yrkesbetegnelser som utdanning, autorisasjon og stilling gir rett til.

Når psykologen uttaler seg i egenskap av psykolog, tilstrebes saklighet og nøyaktighet. Psykologen informerer om psykologisk yrkesutøvelse på en slik måte at misoppfatningen eller skade for fag eller yrke unngås.

Psykologen informerer på forhånd om de økonomiske vilkårene og vurderer nøye de følger det kan få for den profesjonelle relasjonen dersom han/hun mottar gaver eller andre tjenester fra klienten.

Rollekonflikter og utnyttning

Psykologen tilstreber bevissthet om sine egne behov, holdninger og vurderinger og om sin rolle i relasjonen. Han/hun misbruker ikke sin makt og stilling gjennom å utnytte klientens avhengighet og tillit. Psykologen unngår utenomprofesjonelle relasjoner til en klient, som kan redusere den profesjonelle distanse og føre til interessekonflikter eller utnyttelse.

Psykologen er oppmerksom på hvordan intimitet og seksualitet direkte og indirekte kan påvirke relasjonen mellom psykolog og klient. Psykologen unngår privatisering og seksualisering av klientrelasjoner. Seksuell omgang mellom psykolog og klient skal ikke forekomme.

FER ba psykologen om å reflektere over rollen som sakkyndig mekler og veileder og hvordan disse oppdragene var blitt løst. Spesielt med tanke på klagers påstander om at psykologen ikke hadde forankret sine forsøk på å løse konflikten hos henne og barnet.

iii) Innklagedes redegjørelse.

FER har ikke mottatt noen redegjørelse fra psykologen, følgelig heller ingen kommentarer eller sluttkommentarer.

FERs vurdering og konklusjon

Klagen sår tvil om hvorvidt psykologen i sitt arbeid som sakkyndig for tingretten har overholdt EPNP, og FER har, på bakgrunn av dette, åpnet saken for kontradiksjon. FER har imidlertid ikke mottatt noen redegjørelse fra psykologen og er derfor avskåret fra å gjøre en tilfredsstillende vurdering av forholdene det klages på. Psykologens forpliktelse til å samarbeide med FER når det gjelder fagetiske klageklager er hjemlet i Reglementet for Fagetisk råd og Ankeutvalget for klagesaker (punktene 3.10 og 3.11). Det ble også henvist til dette reglementet i puring til psykologen, datert 08.05.17.

FER ser alvorlig på at psykologen har valgt å ikke samarbeide med FER og finner at psykologen dermed har brutt EPNP (Respekt, underpunkt respekt).

Vedtak: *5.1.1.3 Brudd på de fagetiske prinsippene er godtgjort. Innklaget psykolog gis kollegial veiledning.*

Dette brevet er å regne som kollegial veiledning.

Vedtatt fattet av Fagetisk råd kan ankes til Psykologforeningens Ankeutvalg for fagetiske klagesaker. Jmfør punkt 4.2.4 som kommer inn under saksgang og saksbehandling, påligger det den ankende part å begrunne hvilke(t) punkt(er) i Fagetisk råds konklusjon det ankes på. Anken sendes Norsk psykologforening sammen med Fagetisk råd sin konklusjon og øvrige dokumenter i saken. En anke må være fremmet innen 3 måneder etter at fagetisk råd sin konklusjon er avgitt.

Med hilsen
Fagetisk råd
Norsk psykologforening
Svanhild Mellingen, leder

for leder, Tove Beate Pedersen, sekretær FER

Kopi: Sentralstyret i Psykologforeningen, v/president Tor Levin Hofgaard